

УДК 75(=163.2)(477.74)

ЕСТЕТИЧНА ПАРАДИГМА ТВОРЧОГО ПОШУКУ БЕССАРАБСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ-БОЛГАР

І. Шишман

старший викладач,

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

У статті представлено аналіз художніх пошуків представників болгарської діаспори південної Бессарабії. Досліджено вплив естетичних традицій прабатьківщини на творчість митців. Розкрито художню концепцію найбільш значущих праць таких художників, як І. Пастир, О. Кара, І. Шишман. Доведено їх роль у збереженні етнонаціональних традицій та відтворенні краси і неповторності Українського Придунав'я.

Ключові слова: болгарська діаспора, художня концепція, естетика, вплив, виставкова діяльність.

На території Молдови й України знаходиться найбільша діаспора болгар у світі. Переселенці принесли на спустошену землю Бессарабії не тільки найвищу культуру землеробства і скотарства, але й генетичний зв'язок з найвищими зразками духовної культури греків, слов'ян і болгар. Вона простежується в унікальних килимах, рушниках, орнаментах одягу, елементах народної архітектури, обрядах, звичаях, піснях, музиці, танцях і навіть в дитячих малюнках.

Вивченню художніх досягнень краю у галузі образотворчого мистецтва в останній час приділяється значна увага науковців (О. Кара [2; 9, 10], М. Резніченко [4], І. Пастир [3; 11], Т. Шевчук [8; 12]). Автори досліджують етапи становлення Одеської художньої школи (М. Резніченко), вихідцями якої є багато митців Українського Придунав'я; художні досягнення представників Ізмаїльської міської організації Національної спілки художників України (О. Кара, Т. Шевчук), теоретичні і практичні питання становлення фахівця з урахуванням потреб і можливостей регіону (О. Кара, І. Пастир); створено англomовний довідник Ізмаїльської міської організації Національної спілки художників України (Т. Шевчук та ін.).

Мета статті – схарактеризувати естетичну парадигму творчого пошуку представників болгарської діаспори в Бессарабії. Досягнення поставленої мети передбачає аналіз впливу естетичних традицій прабатьківщини, зокрема розкриття художньої концепції найбільш значущих праць окремих митців.

Поряд з природними факторами, що впливають на розвиток мистецтва бессарабських художників-болгар, а також на їх світосприйняття, є фактор взаємопроникнення різних культур. Південь Одещини об'єднав на своїй території волелюбних представників різних національностей. Важливо відзначити, що академічну освіту наші художники отримали в Софії, Бухаресті, Кишиневі, Одесі, Києві, Петербурзі, Москві. А це означає, що свої світовідчуття вони пропускають крізь призму української, болгарської, молдовської та російської академічних шкіл живопису й малюнка.

Художники-болгари, представником яких є й автор пропонованого дослідження, відчували дефіцит спілкування зі своїми колегами з прабатьківщини. Тому в становленні творчого методу бессарабських живописців велику роль відіграло живе спілкування з корифеями українського, російського та молдовського мистецтва, і, без сумніву, генетичний зв'язок з душею свого народу через народне мистецтво, пісні, казки й легенди. Дивлячись на їх твори, можна помітити загальну рису: вони зображають якийсь ідеальний світ, який живе поза простором і часом. Він досягає свого знакового осмислення і узагальненої надвиразної форми. Образи цього ідеального світу позбавлені

натуралістичних деталей і дуже схожі на мову ікони. У деяких авторів є зворотна перспектива, тобто той образотворчий місток, який, на відміну від прямої перспективи, не поглинає у простір картини, а, навпаки, наближає до нас ці дивовижні чисті поетичні образи, які нагадують про далеку духовну, іноді казкову історичну Батьківщину, яка живе в серцях болгарських митців з давніх пісень, казок, легенд і всього того дорогого, що ми чули з вуст своїх сивочолих дідів і бабусь. Це ідеалізовані образи з нашого дитинства. Пройшовши фазу навчання, напрактикувавшись віртуозно викладати свої думки і почуття на полотні, перед художником виникає завдання: розповісти глядачеві про добре й вічне. І тоді він повертається в ідеальний світ свого дитинства, світ досконалий, повний радості, світла і батьківської любові.

Поряд з цим художники болгарського походження активно звертаються до народних свят, які так барвисто і цікаво проходять в Бессарабії. Не оминули своєю увагою і дивовижну природу Буджака: випалені степи, наповнені ароматом полину, мерехтливе повітря Причорномор'я, запах айви, човни та містки Дунайської Венеції, а також портрети дивовижних людей, подібних давнім скульптурам, але, на відміну від них, вони наповнені теплом і любов'ю.

Це все і стало тим живильним джерелом, до якого припали жадібні, допитливі серця бессарабських митців, таких як Михайло Тодоров, Петро Чакір, Димитр Пейчев, Володимир і Вадим Паламарчуки, Павло Баламаджі, Олександр Кара, Павло Македонський, Анатолій Труфкін, Іван Шишман та ін. Їх твори експонувалися в залах художніх галерей Японії, Франції, Болгарії, Німеччини, Швеції, Ізраїлю, Молдови, України, Росії.

Твори народного художника СРСР М. Тодорова (1915-1997), який протягом 25 років очолював Одеську організацію Спільки художників СРСР, відомі в багатьох країнах світу. Він працював в техніці олійного живопису в жанрах: пейзаж, портрет, багатофігурна композиція. Художник зазвичай вибудовував динамічну композицію, обираючи незвичний ракурс, що сприяло створенню особливого живописного простору. Мистецтвознавець О. Тарасенко відзначає, що митець був чутливим до ідеалів калокагатії – досконалості душі й тіла, через що в його творчості домінували естетично притягальні спортивні мотиви [5, с. 4].

П. Чакір (1931-2012) відомий в Росії, Україні, Чехословаччині, Угорщині своїми персональними і груповими виставками як один з кращих майстрів акварелі (дод. 3). З 1989 р., після запрошення для участі в міжнародному симпозіумі з емаллями в м. Кечкемет (Угорщина), художник починає паралельно займатися технікою емалі. В акварелі П. Чакір працює в жанрі портрета, натюрморту, пейзажу. А в емалі він відкривається зовсім з іншого боку. Перебуваючи за кордоном, він ще з більшою любов'ю і бажанням почав зображувати в техніці емалі образи зі свого дитинства (дод. 1). Це весілля, сватання нареченої, поминальний день і багато іншого. Його емалі були таким собі дивом на цих симпозіумах. Такої акварельної легкості та віртуозності мазка у жодного з емальєрів до нього не було. Він по-справжньому прославив культуру і побут нашого краю на цьому міжнародному симпозіумі. Не випадково, що після смерті П. Чакіра його ім'ям названо вулицю в рідному Ізмаїлі. І ось уже п'ятий раз проводиться всеукраїнський живописний пленер, присвячений його пам'яті.

П. Баламаджі народився в с. Делени Болградського району, навчався в Одесі. Сьогодні художник живе в Києві, проте дух болгарського села пронизує кожен його твір. Полотна П. Баламаджі в будь-якій точці світу будуть розповідати напрочуд добру, чисту казку про бессарабських болгар. Автор працює в техніці олійного живопису у жанрах: портрет, натюрморт, тематична картина.

Уродженець с. Кубей А. Труфкін – художник з великим діапазоном пошуку виразних тем. Він пробує себе в абстрактному і реалістичному живописі, цікава йому й графіка. На останній виставці художників-болгар України він представив серію мініатюр, присвячену обрядам і святкам болгар Бессарабії.

Полотна П. Македонського, вихідця з болгарського села Суворове, вражають виразністю своєї фактури. «Яркие краски полотен Павла Македонского, – зазначає Т. Шевчук, – отрывают от обыденности, приглашая погрузиться в оптимистичный цветной мир его творчества, увидеть красоту в прозаических вещах» [8, с. 3].

В. Паламарчук в Парижі отримав дві медалі (перша – гран-прі, друга приз глядацьких симпатій) за твори «Запах айви» та «Бессарабський мотив». Автор працює в техніці олійного, темперного, акрилового та акварельного живопису у жанрах: натюрморт, пейзаж і тематична картина.

Д. Пейчев став класиком молдовського живопису і добре відомий своїми виставками в Молдові, Болгарії та в інших країнах. Творчість цього художника вирізняється надзвичайною емоційною складовою – живописом, який пульсує, рухається, спалахує, співає, зачаровуючи своїми нерукотворними тасмніцями. Художник працює в техніці олійного живопису буквально у всіх жанрах без винятку. Поряд з цим ілюструє книги в техніці туш-перо.

Отримання академічної освіти в обласних центрах України вихідцями з Буджака актуалізувало питання відкриття відділення образотворчого мистецтва в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті, де мала б змогу отримати базову вищу освіту обдарована молодь регіону. Сьогодні у цьому відділенні працюють три представники болгарської діаспори: І. Пастир, О. Кара та І. Шишман.

І. Пастир, перший очільник болгарської общини імені Св. Софії в м. Ізмаїл, стояв біля витоків створення відділення образотворчого мистецтва. Він є не тільки відомим в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті вченим, який кілька десятиліть керував роботою кафедри образотворчого мистецтва, автором понад 100 публікацій, серед яких фундаментальні праці «Основи композиції» (2013), «Креативність золоті пропорції» (2015), «Педагогіка художньої творчості» (2016), але й талановитим художником і педагогом, якого поважають колеги і люблять студенти. Його професійна активність вийшла за межі університетської роботи, а сам він уже давно став знаковою фігурою культурного простору Південної Бессарабії як громадський діяч, краєзнавець, експерт у галузі регіонального мистецтва.

Любов І. Пастиря до рідного краю знайшла відображення в його творчості, у якій значне місце приділяється пейзажу. «По воле автора, – зауважує Т. Шевчук, – ничем не примечательный ландшафт превращается в манящую степь, хозяйские дворики становятся знаками культуры, прозаические фигурки их обитателей – носителями общинных ценностей бессарабских болгар, а ностальгические дороги и тропинки – архетипами их пути («Дворик родной», «Кирничанский закат», «Бессарабские стога», «Полдень», «Холмские дали», «Дворик художественного училища», «Дворик библиотеки», «Одесские этюды»)». И, конечно, в работах художника с пастушеской фамилией особое место уделяется образу чабана. Он передает разные лица: от типичного болгарина с крепким телосложением до харизматичного старца в войлочной бурке («Пелихванян»). Образ последнего персонажа обладает определенным магнетизмом. Чабан с коротко стриженной благородной седой бородой в широкополой шляпе, национальной пастушеской бурке и самодельной остроносой обуви из свиной кожи (царвули), сидит на лоне природы в окружении пасущихся овец в состоянии, близком к медитации. Его глаза полузакрыты, мужественное мудрое лицо бесстрастно, а к ногам доверительно прижимается ягненок, что навеивает впечатление глубокой гармонии, идиллии человека и природы» [7, с. 4] (дод. 2). За влучним спостереженням О. Тарасенко, І. Пастир «володіє магією повітряного середовища», що дозволяє йому блискуче проявити себе як аквареліста (дод. 4).

О. Кара – живописець з рідкісним баченням простору, Заслужений художник України, голова Ізмаїльської міської організації Національної спілки художників України, доцент кафедри ІДГУ. З 1998 року виступає ініціатором і куратором бієнале дитячої творчості «Діти Бессарабії» і республіканського пленеру «Буджакська палітра», переможець конкурсу «Людина року» (2005), на який був висунутий Асоціацією болгар

України у номінації «живопис». Полотна Олександра Кари експонуються в кращих виставкових залах України та Болгарії, а його ім'я потрапило до сучасних енциклопедичних видань («Державні нагороди та нагороджені в Україні» (2014); «Енциклопедія Сучасної України» (2013, т. 12) та ін.).

У всіх творах І. Кари домінує мальовничий підхід до картинної площини. Пише в техніці енкаустики, в якій працювали майстри фаюмського портрета та ранньохристиянські художники до іконоборчого періоду. Згодом секрети цієї унікальної техніки були знищені. У публікації «Енкаустика: традиції та сучасні методи» (2015) О. Кара ділиться своїм досвідом оволодіння технікою енкаустичного живопису: «При гарячому способі фарби розігріваються на мармуровій плітці і наносяться на полотно за допомогою каутерія. Оскільки фарби швидко твердіють, необхідно швидко наносити локальні плями. При холодному способі використовуються такі компоненти: пунічний віск, даммарна смола, живичний скипидар і фарби. Даммарна смола і скипидар змішуються у певних пропорціях, суміш розчиняється у скипидарі, після чого у склад додається пунічний віск» [2, с. 61].

На окрему увагу заслуговують творчі композиції О. Кари. Національний болгарський танок «Хоро» репрезентовано у двомірній площині на однойменному полотні (дод. 5). У своїх тематичних картинах «Георгіїв день», «Перша борозна», «Баба Марта», «Поминальний день» та багатьох інших О. Кара постає перед нами як чудовий стиліст, що вміє донести звучання живописного образу до узагальненого символу, подібного до давніх ікон. У публікації, присвяченій специфіці малювання за пам'яттю та уявою, у навчальних програмах, розроблених для студентів ІДГУ, він стверджує: «Без развитого, горячего воображения не существует ни открытия, ни широкого взгляда на явления, ни активного восприятия окружающей среды» [9, с. 279].

Деякі творчі композиції О. Кари побудовано у рамках синтезу мистецтв. Так, художній задум картини «Перша борозна» (2005) виник під впливом проникливих рядків народної різдвяної пісні, створеної болгарськими переселенцями. Навіть для обрамлення цієї картини автором були використані елементи народного мистецтва: фоном послуговував продукт болгарського народного ткацтва (килим), а рама роботи є аутентичним елементом ткацького станка (ваталі). Таким чином, митець репрезентував певний синтез народної художньої творчості.

Не меншої уваги вартує художній задум картини О. Кари «Ниті з минулого» (дод. 6). «Сюжет картини, – пише Т. Шевчук, – представлений архетипами сільського буття і панорамою традиційних цінностей: дім, вікно, квітка, подвір'я, дерево, гніздо лелеки. На передньому плані розташовані численні приладдя для ткацтва: ткацький станок, прядка, мотовила й ін. В умовному зрізі будинку бачимо працюючу за ткацтвом жінку у бездоганно білосніжному вбранні з національними елементами, господарку-берегиню домашнього осередку, над домом якої витає янгол як символ покровительства її споконвічній справі, осяяній відчуттям гармонії. «Ниті з минулого» відображають світ вишуканої, зробленої з любов'ю і особистісно орієнтованої домашньої праці, світлом якої було пронизане життя людей доіндустріальної доби. Рама картини також складається з автентичних елементів ваталі. Полотно пов'язане з ним оригінальним способом за допомогою зробленої ручним способом мотузки для виготовлення килимів. Така комбінація творить синтетичну картину, нетрадиційні декоративно-ужиткові компоненти якої підсилюють звучання її провідної ідеї» [6, с. 145].

І. Шишман, Заслужений художник України, працює в жанрах: портрет, пейзаж, натюрморт, тематична картина, а також монументальний православний живопис і стінопис. У настінному монументальному живописі художник базується на традиціях давнього балканського настінного живопису XII-XV століття, зокрема на школу академіка Пескарьова, учня Костанді та Бухарестської академії мистецтв. Художником створена галерея портретів унікальних людей, що живуть на давній Буджацькій землі. Велика увага також приділяється пейзажу в техніці акварелі та олійного живопису. Експериментує з

мальовничими техніками, вміє їх добре синтезувати. Останнім часом ним були виконані розписи Свято-Троїцького собору (м. Ржищів, Київська область) на площі понад півтори тисячі квадратних метрів настінного живопису в техніці енкаустики.

Одними з ключових полотен митця стали картини І. Шишмана «Таїнство» (2003) та «Золота пісня Орфея» (2010), художній задум яких пов'язаний з основоположною християнською символікою. У картинах не важко простежити спільні мотиви: образи Дерева Життя, царствених птахів Павлинів, тему фаворського світла, віру у вищу вселенську гармонію та прийдешнє царство Боже. У центрі обох картин знаходиться образ Дерева Життя. У картині «Таїнство» воно представлено у вигляді лози. Біля основи Дерева Життя знаходиться переданий за принципом храму Соломона престол як символ, на якому відбуваються таїнства. На ньому зображено дві пальми, що уособлюють Премудрість Божу, або Софію. На престолі стоїть євхаристична чаша, з якої п'ють два царствені птахи Павлини. Євхаристія (з грец. *благодаріння*) є головним християнським таїнством Церкви, через яке відбувається спілкування і єднання з Богом. Основний, золотистий, фон картини пов'язаний зі спробою відображення дива, яке у християнському вченні отримало назву *фаворського світла* – таємничого світу божественної слави, яким просіяло обличчя Ісуса при преображенні на горі Фавор та вознесінні (дод. 7).

Деякі зі згаданих символів знайшли своє відображення і в іншій картині Івана Шишмана – «Золота пісня Орфея». Задум картини виник у болгарських Родопах – місцях, де за легендами, народився за тракійських часів легендарний Орфей – ушавлений музикант і співак. У давнину (VIII-VI ст. до н.е.) орфічний культ був широко розповсюдженим у Тракії, Македонії, південній Італії та Сицилії й містив відчутне передчуття майбутнього християнства: його сутність складала містерії, що зображали страждання, смерть і воскресіння. Призначення людини орфіки вбачали у меті винищити у собі титанічні (тілесні, матеріальні) начала й розвинути свою духовну, божественну сутність [1]. В одному зі збережених уривків містеріальних орфічних пісень містяться заклики прийняти заблудлі людські душі в «лоно невимовного світла». Відтак, орфізм як релігійна течія мав уявлення і про таємницю божественного несотвореного світла, яке у християнській традиції називається фаворським.

Тема фаворського світла отримала безпосереднє продовження у «Золотій пісні Орфея». У центрі композиції картини також міститься образ Дерева Життя, однак у цій картині воно набуває більш традиційних ознак, адже прописане у розкішному золотому оздобленні, в об'ємних і розкидистих формах як символ, що уособлює усю повноту життя. Незважаючи на те, що Дерево Життя посідає центральне місце у картині, цей образ окреслено не до кінця. На його фоні ледь можна розрізнити знайомі образи – двох царських птахів Павлинів, що схилили голови над потиром. Власне, й очі Орфея є напівзакритими, адже відчуваючи серцем божественну благодать, він залишався у поганському світі, який не знав християнських цінностей. Тож, як язичник, цей герой відчуває серцем й інтуїтивно співає свою провісну пісню крізь завісу поганської темряви (дод. 8).

В обох картинах немає затінків і прямо падаючих тіней. Саме цей ефект має на меті спробу зображення вічності, втілення в фарбах божественного фаворського світла. Форми навмисно ущільнені, в них немає глибини. Плоскість зображає незмінні, вічні, а не тимчасові реалії буття. Окреслені у картині сонце й луна символізують тимчасові світила, під якими перебуває людство. Час, який відчув Орфей – це вічне життя у Богів. Що означає золота пісня Орфея? За концепцією цієї картини, Орфей як язичник співає пісню світу прийдешнього, він сяє світлом своєї пісні, адже передчуває появу спасителя, є провісником майбутньої гармонії людини і всесвіту, є світочем у духовній темряві язичництва. Темний фон символізує темряву поганської ночі, а золота постать Орфея та образ Дерева Життя – золоту пісню спасіння у вірі.

Сьогодні картина «Таїнство» є власністю галереї київського акціонерного банку «Київська Русь», а «Золота пісня Орфея» – державного музею образотворчого мистецтва

м. Малко-Тирново (Болгарія). Твори Івана Шишмана експонувалися у Верховній Раді України, в музеї Т. Г. Шевченка (Київ), в Українському домі (Київ). Персональної виставкою відкрилася всесвітня зустріч інтелектуальної болгарської еліти 16 травня 1996 р. у м. Софія. Праці художника увійшли в третій том «Енциклопедії болгарського мистецтва», в українську енциклопедію «Видатні імена України, еліта держави», зокрема в «Український Ренесанс» при Академії наук України. За досягнення у галузі мистецтва І. Шишман нагороджений орденами і медалями України та Болгарії. За заслуги перед Українською Православною церквою – орденом УПЦ МП Святого благовірного князя Ярослава Мудрого (2014).

Останнім часом у бессарабських болгар з'явилася унікальна можливість злитися з мистецтвом і школою болгарської живопису: обдаровані діти можуть вчитися й отримувати академічну освіту у провідних художників Болгарії. Зрілі художники проводять авторські виставки в Болгарії і спілкуються наживо з болгарськими художниками різних шкіл і напрямків.

Вже закінчили своє навчання в Болгарії і увійшли в мальовничу скарбницю Українського Придунав'я художники Сергій Костов і Надія Корецька-Костова, випускники Софійської національної академії мистецтв відділення стінопису. Вони успішно беруть участь у виставках живопису, а також займаються монументальними розписами в православних храмах.

Галина Сапунжі і Павло Коколов, випускники Софійської національної академії мистецтв, займаються станковим та монументальним малярством.

З числа молодих художників, які активно вливаються у виставкову діяльність, відзначилася помітними здобутками живописець, студентка 5 курсу Одеської державної академії будівництва та архітектури Злата Шишман. Її твори радують глядача і представляють наш край на всеукраїнських і міжнародних виставках.

Цікава доля нашого земляка Олександра Телаліма, який закінчив Софійську національну академію мистецтв. На сьогоднішній день він один з кращих акварелістів Болгарії, продовжує і примножує традиції акварелі свого вчителя П. Чакіра.

Бессарабська болгарка Йона Тукусер, випускниця бакалавріата ІДГУ, після закінчення магістратури Національної художньої академії в Софії, створила художній проект «Голод», у якому відобразила екзистенційну травму наших співвітчизників унаслідок штучно створеного голодомору 1946-1947 рр., користуючись архівними документами, наданими їй місцевою болгарською общиною. Художній проект Й. Тукусер у 2011 році був представлений у «Foundation for image synthesis» в The Red House Centre for Culture and Debate (м. Софія) і отримав низку схвальних відгуків болгарських мистецтвознавців. Експозиції проекту «Голод» були представлені і в Ізмаїльському державному гуманітарному університеті під час проведення міжнародної наукової конференції «Голод 1946-1947 рр.: історичні, філософсько-психологічні та педагогічні аспекти» (18-19 травня 2017), присвяченій 70-ій річниці трагічних подій.

Як бачимо, бессарабські художники гідно презентують свій мистецький доробок, зберігаючи естетичні традиції своєї прабатьківщини та відтворюючи красу і неповторність Бессарабії. Подальше дослідження художніх пошуків митців визначає перспективні шляхи наближення до унікальності їх творів.

Додаток 1.
Петро Чакір. Чебан Оглан, 1985, емаль

Додаток 2.
Іван Пастир. Пеліханянин, 2013, графіка

	
<p>Додаток 3. Петро Чакір. Натюрморт з динєю, 1985, акварель.</p>	<p>Додаток 4. Іван Пастир. Сяйво опівдні, 2012, акварель</p>
	
<p>Додаток 5. Олександр Кара, Хоро, 2007, Енкаустика</p>	<p>Додаток 6. Олександр Кара, Ниті з минулого, 2008, енкаустика</p>
	
<p>Додаток 7. Іван Шишман. «Таїнство», 2003, полотно, акрил, олія</p>	<p>Додаток 8. Іван Шишман. Золота пісня Орфея, 2010, полотно, масло, олія</p>

1. Античные писатели. Словарь: Орфики. – СПб. : Издательство «Лань», 1999. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ancientrome.ru/dictio/article.htm?a=345241850>

2. Кара О. Д. Енкаустика: Традиції та сучасні методи / О. Д. Кара // Наука і освіта: Збірник наукових праць. – Одеса: Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського. – № 8. – 2015. – С. 58-64.

3. Пастир І. В. Зображувальне мистецтво в Українському Придунав'ї / І. В. Пастир // Українське Придунав'я у світлі гуманітарних досліджень: колект. монографія. – Ізмаїл : СМІЛ, 2015. – С. 146-165.
4. Резніченко М. Одеська художньо-педагогічна школа / М. Резніченко // Дунайські наукові читання: європейський вимір і регіональний контекст. – Т. II: Філологія. Мистецтвознавство. – Ізмаїл : РВЦ ІДГУ – СМІЛ. – С. 224-226.
5. Тарасенко О. Художники болгары / О. Тарасенко // Каталог выставки, музей Западного и восточного искусства. – Одесса: Одесская книжная фабрика, 1998. – 37 с.
6. Шевчук Т. Олександр Кара: «Перша борозна» та «Ниті з минулого» (синтез мистецтв у картинах) / Т. Шевчук // Образотворче мистецтво. – № 1, 2016. – С. 144-145.
7. Шевчук Т. С любовью к людям и родной земле: бессарабский художник Иван Пастыр / Т. С. Шевчук // «Курьер недели»: Региональный информационно-рекламный еженедельник (Измаил, Килия, Болград, Рени). – № 130 от 15.11.2016. – С. 4.
8. Шевчук Т. Художественные достижения Измаильской городской организации НСХУ / Т. Шевчук // «Курьер недели»: Региональный информационно-рекламный еженедельник. – № 115 (1251) от 11.10.2016. – С. 3.
9. Kara A. Drawing from Memory and Imagination (in Visual Art Programs of Ismail State University) / A. Kara // Journal of Danubian Studies and Research: Vol. 5, Issue No 2, 2015. – Galați: Editura Universitara Danubius. – P. 276-284.
10. Kara A. Izmail Organization of National Union of Artists of Ukraine as a Leading Creative Community in Budjak // Journal of Danubian Studies and Research: Vol. 6, Issue No 1, 2016. – Galați: Editura Universitara Danubius. – P. 180-184.
11. Pastyr I. Interactive Ways of Becoming a Fine Art Specialist in the Ukrainian Danube Region / I. Pastyr // Journal of Danubian Studies and Research: Vol. 6, Issue No 1, 2016. – Galați: Editura Universitara Danubius. – P. 271-279.
12. Shevchuk T., Kara A., Kolmykova E. Illustrated Guide of Ismail Municipal Organization of National Union of Ukrainian Artists. LAP Lambert Academic Publishing, 2016. – 61 p. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/0B_uSw5tKWyCFcHVFaHR1VGQ2dmc/view

Шишман И. Эстетическая парадигма творческого поиска бессарабских художников-болгар.

В статье представлен анализ художественных поисков представителей болгарской диаспоры южной Бессарабии. Исследовано влияние эстетических традиций прародины на творчество художников. Раскрыта художественная концепция наиболее значимых работ таких художников, как И. Пастыр, А. Кара, И. Шишман. Доказана их роль в сохранении этнонациональных традиций и воссоздании красоты и неповторимости Украинского Придунавья.

Ключевые слова: болгарская диаспора, художественная концепция, эстетика, влияние, выставочная деятельность.

Shyshman I. Aesthetic paradigm of creative search of Bessarabian Bulgarian artists.

The article presents an analysis of artistic searches of the Bulgarian Diaspora representatives in Southern Bessarabia. It is given an overview of the scientific literature on the study of regional fine arts; the influence of the aesthetic traditions of the historical motherland on the artists' works is analyzed, in particular, the artistic conception of the most significant works of some representatives is revealed. The scientific novelty of this publication is connected with the study of aesthetic search and the motive structure of the Bessarabian Bulgarian artists' works.

Key words: Bulgarian diaspora, artistic concept, aesthetics, influence, exhibition activity.